

19

Tábori levelek

TIZENEGYEDIK LEVÉL.

103074

Ami gyilkosabb a háborúnál.

Irta: DR. MESTER JÁNOS.

„ÉLET“-KIADÁS, BUDAPEST, I, FEHÉRVÁRI-ÚT 15.

TÁBORI LEVELEK.

..... Szerkeszti: TOMA ISTVÁN.

MÁSODIK SOROZAT.

9. Puskás kántor úr levelei a harctérről.
Irta: Kriston Endre.
10. Tábori lelkész levele az elesett hős feleségéhez.
Irta: Dr. Tóth Tihamér.
11. Ami gyilkosabb a háborúnál.
Irta: Dr. Mester János.
12. Tábori énekek.
Irta: Paksi Gáspár.
13. Levél gyászoló testvéreimhez.
Irta: Dr. Vass József.
14. A hadbavonult lelkész levele híveihez.
Irta: Toma István.
15. Az Úr üzenete.
16. Az ember Fia szenvedése.

832.004

2012

EGY FÜZET BOLTÍ ÁRA 14 FILLÉR.
EGYHÁZHATÓSÁGI JÓVÁHAGYÁSSAL.

Minden jog fentartva.

Utánnymás tilos.

15 725

Négy világtáj felé, négy csatatér száz és száz kilométeres árkaiban, rémesen hull az ember, mint ősszel a sárga falevél. Kibírja-e még a vérvesztést a nemzet?

Bátorság! Ne legyünk kicsinyhitűek! A nép, mely élni tudott s élni akart, még sohasem pusztult el. Csak az a nép vész el, mely megveti a családi élet tisztaságát. Ez a bűn az, amely népeket öl, amely gyilkosabb a háborúnál.

Öngyilkos nemzetek.

Az ókor nagy világbirodalmait: Assziriát, Babilont, Perzsiát és Görögországot nem az ellenség: a fajtalanság bűne irtja ki a föld színéről.

Igy vész el Róma is, mely az egész világot uralta. Italiának Kr. e. kétszáz évvel még huszonötmillió lakosa volt. Kétszáz évvel Kr. után tízmillió; a negyedik században már csak ötmillió, és akkor Róma elpusztult. A szülők ölték meg, akik alkudtak a nemzetek bűnével.

Isten szava nem változik a jelenben sem, az erköcs-telenség, pusztítja most is a hanyatló nemzeteket.

1850-ben Franciaország még legelső volt a nagyhatalmak sorában, és íme hatvan esztendő alatt már csak a hetedik helyre állítja a földrajz, sőt egyik japán államférfi nemrégiben így írt róla: „Franciaország ma a *másodrangú* hatalmak legnagyobbika.” Honnan magyarázható ez a nagy sülyedés? Iparban, kereskedelemben, tudományban, művészetben egyaránt nagy volt ez a nemzet, csak a hatodik parancs ellen lázongott állandóan: s míg Franciaországban két gyermek szü-

letett, Németországban született öt, Japánban, Ausztria-Magyarországon négy, Olaszországban három. Így előzték meg ez utóbbiak Franciaországot csakhamar.

Francia anyák, vessetek magatokra, ha nemzetetek évezredes dicsőség után meghal! Kire hagyjátok a pénzt, a földet, melyet gyermekeitektől sajnáltatok? ... Idegenek foglalják azt el, kik szeretik a gyermeket és tisztelik Isten törvényét!

Ki fog-e valaha pusztulni a magyar?

A nemzetgyilkos divat nálunk is megkezdődött már jóval a háború előtt.

	Magyarország lakosainak száma:	Az élve szülöttek száma:
1890-ben	15.261,864	648,300
1900-ban	16.838,255	642,830
1903-ban	16.838,255	628,524
1911-ben	18.264,533	638,689

Jólehet állandóan emelkedett a lakosság száma, sőt vele arányosan a házasságkötések száma is, a gyermekek száma nem emelkedett, ellenkezőleg fogyott több esztendőben. Kormányunk legújabb jelentése az 1913. évről ismét csak a születési arányszámok csökkenését panaszolja fel. Nagyon elszomorító főleg a magyar faj születési arányának apadása, mert bármennyire örülünk is román, ruthén vagy tót nemzeti-ségű testvéreink fejlődésén, az államot megalakító, és fenntartó faj a magyar. A magyar gyermek pusztulásával elvész a magyarság uralma is a föld, a nemzet fölött!

Az országos adatok mellett még jobban aggasztó, hogy szépen fölvirágzó városainkban nagymértékben csökkennek a születések. Nem lettek ugyan még ember-evő városok, amelyekben több volna a koporsó, mint a bölcső, de már nagy léptekkel közelednek efelé az állapot felé. Csak egy pár példa erre nézve.

1000 lakosra esett születés :
1897-ben 1907-ben

Hmvásárhelyen	35	24	tehát 11-el kevesebb
Kassán	46	32	" 14-el "
Kolozsvárott	45	31	" 14-el "

És ily rohamos a sülyedés városaink nagyrészában.

De *falvainkba* is befészkelte magát a baj! Így a nagyatádi és szigetvári járások 30 színmagyar községében 1850. óta nemcsak hogy nem emelkedik a lélekszám, hanem olyanok is vannak, ahol következetes fogyás észlelhető. A Bakony északi és déli oldalán és a Garam mentén a magyar községek, Torontálban, Bácskában a németek siralmas képet nyújtanak. Ott, ahol ezelőtt évenként hatvan-hetven gyermeket kereszteltek, ma alig akad tíz-húsz keresztelő, és ahol huszonöt-harminc gyermek iratkozott be az első elemi osztályba, ma már alig jelentkezik kettő-három. És ahol a nagyapák még második tanítói állást szereztek, nemsokára egy sem fog kelleni. Az ország szívében, a Nagy Alföldön is kezd terjedni a pusztító járvány. Mutatják a hódmezővásárhelyi nagy perek, a békésgyulai halálbábák, akiknek kezei alól öt év alatt 1300 asszony került a kórházakba halálos beteg. Elhajtottak három-hat hónapos magzatot is, némelyik asszonynak egymásután öt-hat gyermekét.

Gyönyörű fajmagyar határőrző telepeinken a Drávához közel kihaltak az utcák. Nincsen játszó, kergetődző gyermekereg. A lakóházakból hiányzik a gyermek-sírás s a gyermekkacagás, a teremő Istennek és az őrző angyaloknak ez a kedves, szívetemelő muzsikája.

Íme a francia erkölcsök nálunk is terjednek.

Ki fog-e valaha pusztulni a magyar? A rozsda megemészti a vasat, a szű megőrli a hatalmas tölgyeket. Krisztus előtt öt óriási kiterjedésű ország, öt világbirodalom pusztult bele ebbe a végzetes kórba és a jelenkor nagy népei sorra jajveszékelnék és kiáltanak segítség után.

A legnagyobb népek nem bírták el a családi élet megbetegedését, el fogja-e bírni a mi kis hazánk, a mi maroknyi nemzetünk?

Még nem sülyedtünk mélyen a romlásba, a francia népszövetség még példaképül állított minket nemrégiben a tagjai elé, még irigykedve mondta rólunk: „Ti még boldogok vagytok, nálatok még van családi élet!” De ideje, hogy mi is magunkba szálljunk s ezekben a válságos időkben számot vessünk a nemzet betegségének tüneteivel.

Miért nem kell a gyermek?

„Ne ítélj, hogy meg ne ítéltesél” — úgymond az Úr. A természet és az élet törvényei titokzatosak, nincsen joga senkinek sem arra, hogy egy családot, például Kovácsékat, Göndöréket elítélje, de azt határozottan állíthatjuk, hogy 100 család közül 90-nek azért nincsen gyermeke, vagy azért van csak egy-két gyermeke, mert maguk a házastársak bűnös szívvel úgy akarják.

S vajjon miért nem kell nekik a kisgyermek? „Jaj, mert olyan nehéz az élet, nagy a drágaság, kicsi a fizetés, egyszóval nagy a szegénység, kevés a foka, sok az ember, minek is szülessék az a gyermek nyomorúságra és szolgaságra?” No meg azt az egyet, kettőt csak jobban fel tudom nevelni és ennyi az anya egészségének sem árt. Lássuk, mi igazság van ezen sok panaszban?

Nagy a szegénység?!

Csodálatos dolog, hogy nem a szegény családokban szűnt meg a gyermekbőség, hanem a jómódúaknál. Egész Magyarországon a legszegényebb osztálynak van legtöbb gyermeke. A gazdasági cselédek és munkások, a különféle ágbeli napszámosok és házicselédek között 1000 lélekre 43 születés esik. A szegény zsellér odakinn a szabadkai pusztán el tud tartani, fel tud

nevelni becsülettel 7—8 tagú családot, míg a falvak első gazdái, akiket majd felvet a jómód, félnek a gyermektől. Nem a szegénységben van a hiba, nem a vagyonban, sokkal mélyebbre nyúlik ennek a hazaáruló bűnnek a gyökérszála; a lélek komolysága, valóságossága és vele áldozatkészsége veszett el.

Nagy a szegénység? És mégis, ha úgy szombat este, vasárnap délután szétnézünk ezekben a szegény falvakban és városokban, mi tárul elénk? Telve vannak a korcsmák, zsufolva a mulatóhelyek, a színházak, vendégektől nyüzsgőnek a kávéházak.

Nagy a szegénység? És mégis több mint *ezer* millió koronát költünk itt szép Magyarországon a *szeszes italokra* minden áldott esztendőben s több, mint 400 milliót csak a *testet-lelket ölő pálinkára*. Hány gyermeket fel lehetne nevelni ebből a tenger pénzből? Egy millió gyermekkel több élhetne ebben a hazában és mind fel tudnók fényesen nevelni, a tehetségekkel betöltenénk a középiskolákat, a bel- és külföldi egyetemeket, megteremthetnők a magyar nagyipart és kereskedelmet, kiszoríthatnók az idegen üzérkedést és nagygyá, szabaddá, boldoggá tehetnők a magyart.

Nagy a szegénység? Majd akkor hiszem, ha az urnők nem pazarolnak annyit drága kalapokra, ékszerekre, átlátszó ruhákra, ha uraink nem költenek milliókat vadászatokra, kutyákra, versenylovakra, szertőkre, pálmaházakra... Ha a fiatal menyecskék a falvakon nem vernek el egész vagyont a drága ruhákra, a pucra és a fiatal gazdának nem lesz fővágya az urhatnámság, korcsmázás és semmittevés!

Nem a szegénység oka nemzetünk sülyedésének, hanem ez a semmiházi, haszontalan élet. Kedves magyar testvérek! A régi kurucok azt tartották: „Csata után okoskodik a magyar!” Szedjük össze jobb meggyőződésünket és ne tegyünk többé egy tapodtat sem ezen a sikamlós úton lefelé.

A magyar gazda bálványa.

Dr. Kersék János, derék ügyvédünk, tanácsbírónk írja a garammenti községekről: „Minden községben van egy-két javasasszony, akik belekontárkodnak a természet rendjébe és a fiatal anyákon tiltott operációt végeznek. A magyar gazda igen hiú a birtokára, nem akarja sok gyermek között szétforgácsolni. Azért ő maga is azon van, hogy családjának szaporodását, ha csak teheti, meggátolja s nem gondolja meg azt, hogy birtoka ilyen gazdálkodás mellett *már a harmadik ágon idegen családra száll, mert a család, melyet mesterségesen korcsosítanak, már a harmadik ízben kihál...*“

Íme a magyar gazda bálványa, a birtoka, a földjel! Jobban szereti a vagyonát, mint gyermekét, jobban, mint saját örök boldogságát, lelki üdvösségét. Mindent fölláldoz azért, hogy megmaradjon a birtok. Az Isten nem ver bottal. A természet törvénye ítél a bűnös nép felett! Legjobb esetben három emberöltő és *már nem a családé a birtok*, föltéve, ha az a drágalátos egyetlen fiú maga el nem pucolja. Jó magyaram, bálványt ne csinálj magadnak! Lelkedet, hazánk jövőjét hiú ábrándért ne áldozd föl! Róma és Görögország birtokosai ezzel az ürüggyel kezdték apasztani gyermekeik számát és belepusztult mindkét nemzet.

Kevés a bér!

Ez a szocialisták vesszőparipája nálunk. Legyünk kevesebben, akkor jobban megbecsülnek, jobban megfizetnek! Így gondolkoztak régebben a szocialisták Franciaországban is, de az üres álomból keserves csalódásra ébredtek fel.

1913-ban maguk bevallják: „A születések apadása nem segített a francia munkás helyzetén, ellenkezőleg rosszabbá tette, mint azelőtt volt.“ Az ipari munkásság fogyása okozta, hogy *maguk a szocialista honatyák*

voltak kénytelenek a katonai szolgálat idejét fölemelni két esztendőről három esztendőre. Ugyanez eredményezte, hogy mint egykor a római birodalom elnéptelenedett városai és parlagon heverő földjei felé, úgy itt is nagy népvándorlás indult meg. Az utolsó két év alatt 10.000 lengyel munkás telepedett meg Franciaországban. Jöttek Madagaskárból a négerek, Kínából siettek a kulik, Afrikából a berberék és leverték a munkabért, mert dolgoztak naponként 50 fillérért, meg tudtak élni napi 15—20 fillérből. És ha nem jött volna az idegen, a kevés francia munkás megszakadhatott volna a munkában, hogy a nemzetközi élet nagy piacán Franciaország megállhassa a versenyt.

„Miféle gyerekész találhatta ki ezt a hóbortot, hogy a születések apadása oldja meg a munkáskérdést!” — kiált fel a szocialisták újságja a franciáknál. — Jó lesz, ha a mi vörös táborunkban is meghallgatják a szavát.

**Egészséget, jó nevelést
akarok a gyermekemnek!**

Furcsa mondás! Ha valami árt a gyermeknek, akkor éppen az a körülmény, hogy egyedül van, nincsen játszótársa, nincs testvére. A jó testvér *sokkal különbevelő*, mint az örületig gondos szülő, aki minden fuvalomtól óvja a drága csemetét és lesz belőle üveg-házi palánta. Dr. Friedjung bécsi orvos megfigyelése szerint 100 *egyetlen* gyermek közül csak 13 egészséges, 87 idegbajos kisebb-nagyobb mértékben, míg ellenkezőleg 100 többgyermekes családban 70 gyermek egészséges, 30 idegbajos. A testvérek nem ártanak a gyermek egészségének, de nem ártanak jövődjének sem. Nagyon rossz szolgálatot tesz gyermekének az a szülő, aki fölmenti a munka szüksége alól, aki gondtalan életet akar számára biztosítani minden áron, mert a lustaság az ördög párnája.

A leányoknak sem használ, ha egyedül a pénzük kedvéért keresik őket és nem azért, mert szorgalma-

sak, kedvesek, bájosak, lelkiismeretesek, vagy gyöngéd lelkületűek. A gyermekben a gazdagság tudata könnyen nagyranöveli a hiúságot és a restséget, elhanyagolja saját magát, tehetségei parlagon maradnak és a szülő abban a szívben, amelyet szeret, az emberállat alacsony szenvedélyeit ápolgatta, nem az Isten képemását.

Ezért tapasztalják Franciaországban, hogy nemcsak kevesebb a gyermek, hanem kevesebb a *jótehetség* és *munkakedv* is, mint régen volt.

Az ókorban is, a római császárság virágzása idejében nemcsak a gyermek volt kevés, hanem nagy volt a hiány vezetőemberekben és a városok márványpalotáiban mindenütt kirívó szellemi szegénység uralkodott. Kihaltak a nagy művészek, akik önálló alkotásokkal gazdagították az egész emberiséget. Elnémultak a bölcsek, akik lehatoltak a legnagyobb kérdések mélyére lángelmével, akik a természettudományban, a számtudományban csodákat alkottak, elpusztultak a nagy hadvezérek, a nagy írók.

Korunkban is azt látjuk, hogy a nagy emberek, főleg a szép jellemek *nagy családokban teremnek*. Itt fejlődik ki a gyermek minden tehetsége és nem merül a semmittevés mocsarába. Mit várjunk tehát a mi falvainktól, hol a földműves egyetlen gyermeke selyemben és bársonyban jár és annyira el van kényeztetve, hogy a tanító még görbe szemmel sem nézhet reá, mert rögtön kész ellene a háború. A gazdag szülők ellene zúdítták az egész rokonságot, a fél községet. Mindent elnéznek az egyetlennek, csak akkor ábrándulnak ki, amikor már későn van. Szedjétek le a fölösleges sallangot arról az egykéről, kettőkéről, így nem lesz belőle úticifra, házirossz és jut majd bőven három, négy gyermekre!

A sok gyermek nem akadályozza meg a jó nevelést, csak az ostoba elkényeztetést! Édesanya, ha egy gyermeked van, rabszolgája leszel ennek az egykének, ha öt-hat gyermeked van, akkor te vagy a királynő a

családban, uralkodsz fölöttük, mert nem is engedhetsz a szeszélyeiknek. A tapasztalat szerint két gyermeket nevelnek el könnyen a szülők, a legnagyobbat és a legkisebbet, ahol csak egy-kettő van, mind ferde nevelésben részesül, mert nincsen, csak legnagyobb és legkisebb.

Árt az anya egészségének.

Lelkiismeretlen orvosok nagyon könnyen odamondják: „Asszonyom, ha élni akar, ne legyen több gyermeke!” Menjenek ezek a halálmadarak a temetőbe, nézzenek végig az ismerős sírhantokon és mondják meg őszintén, hány fiatal asszony fekszik ottan, aki gyermekágyban halt meg és *ennyivel több, aki gyermek-sikkasztásban!* Hány asszony érdemelné a sírfeliratot, melyet egy protestáns pásztor szerkesztett nemrégén: *„Itt nyugszik egy öngyilkos nő, akinek tulajdon férje segített a hóhérmunkában, tanácsadói voltak a rokonok és cinkostársa egy lelkiismeretlen orvosdoktor.”* „Fütyülök a vallásra, az erkölcsre — mondja a hitetlenek közt is egy őszinte orvos —, de azt biztosan tudom, hogy megölik az asszonyokat! Íme ezt kell közismertté tenni, ezt terjesszék el!”

Isten szándéka szerint az anya hivatása, hogy gyermeke legyen és gyermeket neveljen. Isten nem mondhat ellen önmagának. Nem lehet ártalmára, ami természetes rendeltetés, bár összüleink bűne miatt „fájdalommal szüli gyermekét”.

Képzett, lelkiismeretes orvosok kimutatják, hogy ma már annyira előrehaladt az orvosi tudomány, annyira vigyáznak a tisztaságra, hogy ezer szülés közül alig öt-hat jár komoly veszedelemmel. És sajátságos — Isten keze van rajta — azok az anyák pusztulnak legjobban, akik kevés gyermeket akarnak. A francia nők jobban halnak, mint a németek és a németek között is a kevésgyermekű Berlinben háromszor annyian pusztulnak el gyermekágyban, mint a sokgyermekű

vidékeken. Pedig a berlini bábák épp olyan ügyesek, az orvosok képzettebbek, híresebbek.

Páris leghíresebb nőgyógyásza azt tanítja: „A nő szervezetének erejét, egészségének teljes kifejlődését csak harmadik gyermeke után nyeri el.” Desplats, a lillei egyetem tanára szerint a gyermek az édesanyának minden tekintetben gyarapodást jelent. Szunnyadó tehetségeket, alig sejtett erőket ébreszt testében, lelkében... Viszont a szándékos terméketlenség magyarázza meg magasabb körökben annyira elterjedt betegségeket, melyeket Isten tudja, milyen eredménnyel gyógyítunk nyugalommal, fürdőkkel, zuhanyokkal, villanyárammal, sebészeti műtétekkel, ásványvizek használatával és minden orvos tudhatja, hogy mindezt elkerülik azok az asszonyok, *akiknek legfőbb ékessége a sok gyermek.*

Az anya lelkének biztos javára válik a nagy család. „Az asszony üdvözülni fog a fiak szülése által, ha azok megmaradnak hitben és szeretetben, szentségben és józanságban.” (Tim. 2, 15.) Hányszor nyeri vissza a kised a nő számára állhatatlan férjét, felébreszti benne az édesapa kötelességtudatát, gyöngéd szeretetét. Hányszor menti meg a gyermek a nőt saját renyheségétől, könnyelműségétől, oktalanságától, melyek romlásba vitték volna mulhatatlanul. Hányszor érezteti vele a családjá, hogy komoly az élet, hogy szükségünk van Isten áldására, segedelmére, imádságra, szentségekre és érzi a felelősséget, hogy példájával kell nevelnie a gyermeksereget hitben és szeretetben, szentségben és józanságban.

Rosszak a törvények.

Némely törvényünk határozottan igazságtalan, mert jutalmazza a bűnt és bünteti az erényt. Így akinek több fia van besorozzák katonának valamennyit, míg aki csak egy fiút nevel, azt otthon hagyják családfenntartónak. Nem érdemelné-e meg inkább az a család,

amelyik már négy-öt katonát adott a hazának, hogy egy-egy tagja föl legyen mentve a szolgálattól, és nem méltó-e, hogy az „egyke” csak szolgáljon, csak rója le a véradót, mert az állam nem az egyes emberek összetétele, hanem a családok szövetsége. Hozzon tehát minden család áldozatot arányosan vérben és vagyonban.

A házassági törvény azon intézkedése, mely lehetővé, sőt könnyűvé teszi az elválást, szintén erkölcstelen, mert amely állam aláassa a családot, a család viszont magával rántja romlásba az országot, sorsuk össze van kötve. 1895-ben még csak 1288 elválás volt az országban, a törvény meghozása óta rohamosan emelkedik a szám, 1912-ben már 8187. 1000-re esett 1895-ben 9 válás, 1912-ben már 50.

Csata után okosodjunk! Ne válasszunk honatyákat vesztegetéssel, itatással, szuronyokkal, hanem becsületből lelkiismerettel, akkor majd olyan lesz a törvény, amilyen a polgár! Jó!

De ne tereljük mellékvágányokra a figyelmet, jó törvények nem hozhatják vissza a jó erkölcsöket. Augustus császár hozott már törvényt a család és a gyermek védelmére és törvénye a híres jogásznemzet, a római nép remek műve volt, de még sem lendített Itálián semmit sem. Nem csak a törvényeinket, a *lelkünket is meg kell változtatnunk*, ebből kell száműznünk azt a könnyelmű, alantas felfogást, mintha csak ezért a földért élénk. Már szent Pál apostol megmondotta. „Ha Krisztus nem támadott föl, akkor együnk, igyunk, mert holnap meghalunk”, akkor nincs erőnk a házi kereszt hordására... „De testvérek, Krisztus feltámadott és mi is feltámadunk”, van hitünk az örökkévalóságában, „keressük tehát először az Isten országát és az ő igazságát s a többi mind hozzáadatik nekünk”, lesz kitartásunk, erőnk, lesz örömünk, sőt földi boldogságunk.

Becsüljük meg keresztény módra a házasságot és

ismét föl fog virágozni ez a nemzet. Az isteni igazság sugára olyan a családi életben, mint az Isten napja a nagy természetben. Ahová a napsugár süt, ahová világít, ott életet fakaszt, míg a terméketlenség ott lakik, ahol sötétség, hideg, hitközöny tanyázik. Bizonyított tény, hogy minden népmisszió után gyarapszik a községben a születések száma, mert a házastársak újra megszívlelték Isten ígését. Úgy élnek, amint az Úristen elrendelte és nem feledik el jogaik mellett a kötelességeiket sem. Ezekben a komoly, ezekben a véres napokban gondoljuk át mi is:

Mit tart az Isten, Krisztus és az Egyház a házasságról.

Mit mond az Úristen? Isten gondolata szerint a házasság az emberiség legszentebb és legfontosabb intézménye. Nincsen benne semmi alávaló, semmi szennyes. Legszentebb, mert végső célja a föld és az ég benépesítése. Legfontosabb, mert a községnek, az államnak és minden más emberi intézménynek alapja és példaképe. Az első házasságot a paradicsomban maga Isten rendelte és szentelte be: „És teremte az Isten az embert az Ő képére. Férfiúvá és asszonnyá teremte őket és megáldá őket az Isten, mondá: Növekedjete és sokasodjatok, töltsétek be a földet.” (1. Mos. 1, 27—28.) Itt az Isten világosan kijelenti, hogy a házasságnak, és csakis a házasságnak célja a gyermek.

Jézus a családban rejtőzik el harminc esztendeig. Nyilvános működése kezdetén megszenteli jelenlétével a menyegzőt és végül egyházának nagy szentségévé avatja, egy rangba állítja a keresztséggel, az egyházi-renddel, sőt magával a legfölségesebb Oltáriszentséggel. A keresztyén házastársak eszményképeül saját frigyét tűzi ki az anyaszentegyházzal. „Férfiak szeressétek feleségeiteket, mint Krisztus is szeretete az anyaszentegyházat és életét adta érte.” (Ehp. 5, 25.)

Hogyan jár el a katolikus egyház, melyre Isten reábizta törvényeinek magyarázását és megőrzését? Az egyház különös gonddal vezeti gyermekeit, akik házasságra szándékoznak lépni. Tisztán az oltárig, híven a sírig, ez volt mindig jelszava. A jegyesség ideje, kihirdetése, a jegyesek oktatása, vizsgálata és végül a szent eskü, melyet az oltár zsámolyán esküsznek, „holtomiglan, holtodiglan“ mind azt mutatja, mennyire átértette az egyház az Isten szavát s a házastársakat mintegy fölszenteli szent hivatásukra. Ezredéveken át védte a házasságot mindig, szentségi voltáért szembe szállott koronás fők szenvedélyével, haragjával, elszakadni engedett egész birodalmakat, egész Angliát, de tanításából nem engedett egy betűt sem, egy szikrát sem. És ennek az egyháznak hivatalos nagy kátéja, a tridenti szent zsinat katekizmusa szerint: „Irtózatos bűnt követnek el a házások, akár eszközöket használnak a fogantatás akadályozására, akár magzatelhajtást követnek el. Ezt csak két gyilkos összeesküvésének lehet nevezni“. S akinek nincsen komoly akarata, szilárd, erős fogadása, hogy e tekintetben megjavul, méltóan nem járulhat a szentségekhez. Hiába gyónik, szentségtörő a gyónása, hiába járul az Úr asztalához, szentségtörő az áldozása, hiába imádkozik, ítélet az imádsága: Legyen meg a Te akaratod... mondja szóval és semmire veszi életével.

Nagy kincs a gyermek.

Kinn a harctéren garmadával hull az ember, nagyon olcsónak látszik az élet. És mégis egyetlen ember, egy piciny gyermek lelke vajjon mennyit ér? Állj oda lélekben Krisztus mellé föl a magas hegyre, oldaladon a kísértő a sötétség fejedelme és elvonultatja lelki szemeid előtt a föld kereksege minden birodalmát, koronáját, dicsőségét, kincseit és gazdagságát, gyönyöreit, hiúságait és ha megvennéd tőle az egészséget halhatatlan lelked árán, bolond alkura állnál.

Szemrehányóan mondaná feléd az Úr: „Fiam, mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja“. Nézz föl a csillagos égre, körülötted az űrben millió és millió égi test kering. Sok közülök, százezerszer, milliószor nagyobb a földünknel és ha a világ fejedelme az egészet fölkinálná neked lelked ellenében, akkor is Krisztusra hallgass: „Távozzál Sátán!“... mit használ az embernek... vajjon mit használ, ha az egész világot megnyeri...

Isten szemében minden lélek nagyobb ennél az öntudatlan világnál. Tudni akarod tehát, mennyit ér gyermeked lelke; szent Ágoston tanácsára figyeld meg, mennyit adott Isten érte? Krisztus életét, drága véré, ez volt színe előtt a léleknek egyetlen igaz ára és válsága.

Tudta ezt a magyar ember még nem régen, csak a legújabb időben kezdte többre becsülni a címeres ökrét, a kövér szántóföldjét és a takarékbba tett ropogós ezreket, mint a nagy családot, számos gyermekét.

Belátták ezt az okos pogányok, akiknek szívébe írta Isten a törvényét. Így a köztársasági Rómában a Vesta szüzeken kívül egy kiváló nőnek emeltek még életében szobrot ezen rövid, sokatmondó fölírással „Mater gracchorum... a grachusok anyja“. Mivel érdemelte vajjon ezt a ritka kitüntetést?

Spipió Afrikanusnak, Karthagó legyőzőjének, Róma legnagyobb hadvezérének és leggazdagabb urának leánya volt Kornélia. A főváros előkelősége összesereglett nála, és a hiú, gazdag asszonyok beszéltek sok mindenről, épp úgy mint manapság. Főképp a mulatságokról, ruhákról és ékszerekről. Némelyik egész vagyont hordott magán. Mutogatta az arany fülbevalót, karperecet, gyémántos diadémot, sőt még a lábujjaira ráhúzott gyémántgyűrűket is. Végül a háziasszonyt is felszólították, ő a kerek világnak egyik legszebb, leggazdagabb asszonya, mutassa meg már ő is a kincseit,

ebben a pillanatban toppantak be Kornélia fiai. Az édesanya magához inti őket, homlokon csókolja, átkarolja és szeretettől, büszkeségtől ragyogó szemekkel mondja: „Ime ezek az én ékszereim, ezek az én drágaságaim!”

Legnagyobb kincsének nem a rabszolgák hadseregét, nem a terjedelmes uradalmakat, egész gyarmatokat, márványpalotáját, kertjét, leánykora sok drága ékszerét tartotta, hanem jóerkölcsű, bátorszívű fiait!

Mennyire igaza volt Kornéliának, érezhetik most a nagy háborúban azok a gazdag községek Baranyában, Somogyban és Torontálban, ahol sok volt az egyetlen fiú, az egyetlen gyermek. Fekete szárnyon jár a halálhír s amint fagyos ujjal bekopogtat egy-egy rangos háznak kapuján, mindig mélyebb a gyász, mindig hangosabb az elfojtott zokogás. Igen, sírjátok szülők, zokogjatok fájdalomtól megtört szívvel s hozzon számotokra enyhülést a könnyek árja. Isten irgalma ébresszen bizalmat a csapás után, adjon bocsánatot Krisztus szentsége, penitenciája. De óva intetek másokat gyilkos bűnötöktől: „Nézzetek reánk, nagy a mi fájdalmunk, mint a tenger, nincsen már gyermekünk, családunk büszkesége, reménysége, neve fenntartója oda van. Nincsen, aki betegségünkben egy pohár vizet nyújtson és ápoljon, melengessen szeretettel, nincsen aki virágszálat tűzzön sírhalmunkra és egy Miatyánkat elmondjon, a lelkünk üdveért“. Szerencsétlen szülők, szánlak titeket. De nem hallgattatok meg Isten szavát, midőn Krisztus ajkán szelíden szólt felétek: Gyermekeim, a házasság nem gonosz játék, hanem az én nagy szentségem. A családi élet Atyám szent egyháza, bűnbarlanggá ne tegyétek. Ime, most, mint a Sinai hegyről hangzik felétek a Kárpátok felől a puskák ropogása, az ágyúk dörgése és villámlása között: „Ember sehol, de főképpen magad családjában ne ölj és ne paráználkodjál!“ Mert gyilkosságot követ el, aki a fejlődő életet megsemmisíti és gyilkossággal

határos bűnt követnek el, akik azon vannak, hogy ne legyen gyermekük, akik csak férj és feleség akarnak lenni, de nem családapák, családayák, vagy akik nem fogadnak el Isten kezéből annyi lelket, annyi gyermeket, amennyit ő akar teremteni.

Nőorvoshoz ment nemrégiben egy gazdag asszony és kérte, hogy szabadítsa meg magzatától. „Van már több gyermeke?” kérdi az orvos? „Igen, van már kettő, éppen azért...” „Akkor sokkal egyszerűbb lesz, menjen haza, csavarja ki a nyakát a kisebbiknek, így legalább egy gyilkosságot követ el, míg ha kívánságát teljesítem ketten halnak meg, maga és gyermeke”. Bűne nagyságát megértette s borzalommal futott el az asszony. Bár mindegyik orvos ilyen józanul beszélne. Mert az nem számít, mennyi idősebb az a gyermek, négy esztendőse, négy hónapos vagy négy hetese, az édesanyjának épp úgy gyermeke, ugyanolyan gyilkosságot követnek el ellene, négy esztendőse, mint négy hónapos korában. Azért hallottuk a tridenti zsinattól, hogy „égbekiáltó bűn... két gyilkos szülő összeesküvése gyermekük élete ellen”.

A bűn szétrombolja a családot, amint kiirtja a népeket. A rendetlen házasság, az erkölcstelenség iskolája lesz, melyben a férj maga játsza el a női lélek gyengédségét, ártatlan szemérmét, a teremtő adta kincsét minden szép családban. Ha egyszer lábbal tiporták Isten parancsait, törvénné tették a vak ösztönt, ugyan miért ismerjenek még egymással szemben törvényt, becsületet és hűséget? Ha Isten szava nem korlátozza, akkor az állati érzés olyan, mint a viharban az emésztő tűz, mint a pusztító lángtenger, amely nem szűnik, amíg el nem emészti a községnek minden házát, a családok minden javát.

Isten áldása a nagy családokon.

A nagy családok viszont mindenkor érzik Isten segítő kezét, búban és örömben. A mennyei atyának

gondja van a fűszálra az út mentén, a verébre a ház-
tetőn, felruhazza a mezők liliomát, hogyan feledné el
Krisztus kedvenceit: „Engedjétek hozzám jönni a kis-
dedeket.“ Az egyház áldása beteljesedik a szülőkön.
„Legyetek gazdagok utódaitokban.“ Tiszta lelkiismeret,
nemes szív, akarat, türelem a megpróbáltatásban,
melyet Isten látogatásának tartanak; sok apró öröm,
lelki vidámság hétközben és ünnepnapokon a nyugalom
óráiban. Munkálkodni, fáradni, igaz hogy nehéz —
akárki mit mondjon —, de munkálkodni szép csaláért,
kedves gyermekért már nem nehéz.

Franklin Benjamin philadelphiai dolgozószobájának
ablakából megfigyelt egy munkásembert, aki reggeltől
estig mindig jókedvű volt. Keze alatt csak úgy égett,
suhogott a munka s emellett vidáman dúdolt, szíve-
sen köszöntött minden járókelőt. Az akkor már nagy-
nevű tudós és államférfi nem állhatta meg szó nélkül,
elsétált hozzá és megkérdezte tőle: Honnan van az
örökös jókedved? Onnan, jó nagyuram, mert az én
kis feleségem a világnak legjobb asszonya. A munkára
édes csókkal küld, munka után édes csókkal vár,
gyermekeim átölelnek, körülögnak, minden apró kis
dologban kedvemben járnak, úgy hogy otthon kis-
királynak érzem magam. Erre gondolok, ha nehezebb
a munka, hogy ha elborulni látszik az ég és a jó-
kedvem mindig visszatér.

Ósrégi mondás tartja már, hogy a hazáért még a
halál is édes és dicsőséges; a fáradság, a munka,
szintén édes, dicsőséges lesz a kedves otthonért, a
szép csaláért. Igaz, lesz gondjuk a szülőknek, ha hét-
nyolc angyalkát küld nekik a jó Isten, ha hét-nyolc
eleven gyermek, piros-pozsgás arca fon koszorút a
nagy családi asztal köré s a tányérkák mindig nagyobbra,
a ruhácskák mindig hosszabbra nőnek, de a keresztény
szülő Krisztus keresztjét látja a gondban, megemlékezik
nagy hivatásáról: „Amit egynek a kicsinyek közül
tesztek, nekem teszitek.“ Tudják jól, hogy gyermekük

szívében el van rejtve Jézus szíve az erények minden bűbájával és ott settenkedik az állati indulatokban a Sátán és van rá nagy gondjuk, hogy kis Jézus növekedjék a gyermekben, gyarapodjék kedvességben Isten és emberek előtt. Így nőnek föl a jó példa nyomán nyílt tekintetű fiúk, liliumlelkű leányok.

S az élet alkonyán nyugodtan tekinthetnek vissza a számos elmúlt esztendőre, melyekből a fáradságot már rég elfeledték és megmaradt számukra az áldás. Stifter, nagynevű író mondja el: Kilenc testvére közül, mindegyik tisztességes helyet küzdött ki magának az életben és közös megegyezés szerint minden esztendőben találkoztak odahaza az édesanyja nevenapján. Olyan megható volt, amint egyik érkezett a másik után és leterdelt az ősz édesanya előtt: „Itt vagyok anyám, add reám áldásodat!” és mikor mindnyájan együtt voltunk, körülültük boldogan a régi kedves családi asztalt, jámbor, jó anyáknak könnyek tolultak a szemébe és mondotta: „Gyerekek, minden öröm elmulik a földön, de az öröm, melyet jól felnevelt gyermekcsereg szerez az édesanyának, nem mulik el sohasem.”

Igaza van ennek a mélységes hitű jó anyának, az ő öröme nem mulik el sohasem. Midőn a végső óra elközelgett, elmondhatja az ősz Simeonnal: „Most bocsásd el Uram a Te szolgádat békességben.” Ime azokat, akiket reám bízál elfogadtam, közülök egyet sem pusztítottam el, kis családom volt a szemem fénye, az örömöm és mulatságom, koronám és dicsőségem. És az Úr szava lágyan, megnyugtatóan cseng felé: Jőjj hűséges szolgám, mert kicsinyben hű voltál, sokat fogok reád bízni, menj be az országba, melyet Atyám öröktől fogva elkészített már számodra! Ahány derék gyermeket neveltél, annyi kitüntetés, annyi érdem, az igazság annyi koronája van számodra fenn a magas égben!